

Suovvejtuoiváhká / Bergebydalen

Suovvejtuoiváhká leamašan álet dáhalaš guovlu guovllu olbmuid Unjárggas. Doppe leat viežžan luonddoriggodagaid nu go luopmániid, guliid, muorraavdnasiid, boaldámuččaid, dálvebiepmu šivetiidda ja gamásuinniid. Lea ain dáhalaš ealátusoktavuodas ja maid vuonastanguovlu barta- ja olgonastindoaimmaide.

Vuomis leat ollu sámegeilat báikenamat mat govvejit eatnamiid, geavatanguovlluid, geat leat geavatan guovlluid ja mii lea dáhpátuvvan sajis

ILARGOAHTE

2004's duddjui Ilar-valástallansearvi goađe Suovvejtuoiváhká. Goahti lea veahá eret traktorluottain ja skohtermádes, aitto Deanu-Várjatláhtu bálddas, sullii tiibmu vázzen biillasajis Goikguopparjogas. Goahti lea ravas ja lea vuogas mátkoollen ja bisánansadi geassit ja dálvit leažžet čuoigga daikke vácci. Goahtebálggis lea merkejuvvon.

Ilar-goahti lea dološlágán bealljehoahti. Goahti dollo badjin goahtebeljiin, sodjan soga in ja muđuid lea geavatuuvvon soahkemuorat (muorra ja beassi), lavnnjit ja geađggit.

Ovdal leamaš ollu goahtit Suovvejtuoiváhká. Ain leat nuppát daid duvttáin bures oidnosis, nugo Tránágoahte, sullii 100 m eret Ilar-goahtis.

Bergebydalen har alltid vært et viktig område for lokalbefolkningen i Nesseby. Her har man høstet utmarksressurser som muldebær, rype, fisk, trevirke, brensel, vinterfor til husdyra og sennagress. Området er fortsatt viktig i næringssammenheng, samt for rekreasjon, hytte- og friluftsliv.

Dalføret er rikt på samiske stedsnavn som beskriver terreng, bruksområder, hvem som har brukt området og hva som har skjedd på stedet.

ILARGAMMEN

I 2004 bygget idrettslaget ILAR en gamme i Bergebydalen. Gammen ligger litt unna traktorveier og skutertraséer, like ved Tana-Varangerløpa, ca. 1 times gange fra parkeringsplassen ved Goikguopparjohka (=tørrsoppelva). Den står åpen og er et hyggelig turmål eller stoppested sommer som vinter for folk som går på ski eller til fots. Stien opp til gammen er merket.

GODDEROKKIT

Vuomis leat ollu kulturbázatusat guđetlágán áigodagáin, nugo goahtesajit, lávvosajit, meahccelájut, bálgát ja geainnut. Mat leat eanemusat ja čalbmáičuohcci kulturmuittut leat godderokkit. Stuorra oassi vuomis guktui beale joga leat mánga roggeráhkadusa gos leat ollu rokkit manjálagaid.

Godderokkit geavatuuvvojedje goddebivdemii ja sáhttet leat duhátiid jagi boarrásat. Ledje goivon čiekŋalas rokkiid maid gokče. Go galge oážžut bohccuid gahččat rokkiide, ledje rokkit manjálagaid rásta goddebálgaid, dávjá vel risseáiddit rokkiid gaskka.

MEAHCCELÁJUT

Šattodat Suovvejtuoiváhká lea soahkevuovdi gos leat mánggalágán šattut soga in gaskkas nu go: urtásat, rásit, luvttat, dakŋasat j.a.e. Go šivetoallu (sávza, gussa) gárttai dávalázžan 1600-vuodđologus, leamašan guovllut dáhalaš guohtuneatnamat šivetiidda. Ain dál lea vuopmi dáhalaš guohtuneana sávzaidde ja maid bohccot ge guhtot vuomis.

Šivetdöllui rabbe dálvebiepmu. Dan vižže e.e. meahcis. Meahccelájui. Meahccelájut ledje luonddosuoidnegiettit gos ledje jalgen eret lánjaid ja sieđggaid. Suovvejtuoiváhká ledje hui ollu meahccelájut. Ollusiin ledje lajut Suoidneguolbanis, Ilargoades oarjásguvllui. Muhtumat láddjedje daid gitta 1950-lohkui, muhto dál lea dat suovkaluvvamin.

ILAR-gammen er en tradisjonell bealljehoahti/ buesperregamme. Bærekonstruksjonen er laget av buede bjørkestammer og ellers er det brukt bjørk (tre og never), torv og stein.

Tidligere har det stått en rekke gammer i Bergebydalen. Mange av disse kan man ennå se spor etter, som Tranegammen ca 100m fra Ilargammen.

DYREGRAVER

Dalføret er rikt på kulturspor fra ulike tidsperioder, slik som gammelplasser, teltboplasser, utmarksslåtter, stier og veier. Blant de mest tallrike og iøynefallende kulturminnetypene er dyregravene. Flere system med groper på rekke ligger på begge siden av elva langs store deler av dalen.

Dyregravene har vært brukt under villreinfangsten og kan være flere tusen år gamle. De ble laget ved å grave dype groper som ble dekket til. For å sikre seg at rein falt ned i gropene ble de anlagt i rekker på tvers av reintrakkene, gjerne med tregjerder mellom gropene.

UTMARKSLÅTTER

Vegetasjonen i Bergebydalen består av bjørkeskog med en rik undervegetasjon med mange forskjellige arter urter, gress, starr, lyng m.m. Etter at husdyrhold (sau, ku) ble vanlig på 1600-tallet har området vært viktig som husdyrbeite. Ennå i dag er dalen viktig beiteland for sau., og også tamrein beiter i dalen.

Husdyrhold krevde at man skaffet vinterfor til dyra. Dette hentet man bl.a. i utmarka, på s.k. utmarksslåtter. Utmarksslåttene var naturenger ryddet for bjørk og vier. Utallige utmarksslåtter er i drift i Bergebydalen. Mange familier hadde sine slåtter i Suoidneguolba (=gress-sletta) vest for ILAR-gammen. Noen av slåttene var i bruk ennå på 1950-tallet, men nå holder de på å gro igjen.

